

התנא הקדוש רבי עקיבא - הניצוץ של יעקב אבינו תיקן בל"ג בעומר ל"ג שנה שנחסרו מחייו של יעקב

(או"ח סימן תצג) כתב שנוהגים שלא להסתפר בימי הספירה שמתו בו תלמידי רבי עקיבא, "ויש מסתפרים מל"ג בעומר ואילך, שאומרים שאז פסקו מלמות".

וכתב ה"בית יוסף" (שם) כי מקור הדבר ב"אבודרהם" (סדר ימי העומר ושבעות) בשם הר"ז ה: "ויש מקומות שנוהגין לישא אשה ולהסתפר מל"ג בעומר ואילך, שאמרו שאז פסקו מלמות, וכן כתב אבן הירחי ששמע בשם ה"ר זרחיה הלוי, שמצא כתוב בספר ישן הבא מספרד שמתו מפסח ועד פרוס העצרת, ומאי פרוס פלגא, מדתנן (פסחים ו.) שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום, ופלגא חמשה עשר יום קודם העצרת, וזהו ל"ג בעומר".

וכן פסק המחבר בשלחן ערוך (או"ח סימן תצג סעיף א): "נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג בעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא". וכתב על זה הרמ"א: "הגה, מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי". עוד כתב המחבר (שם סעיף ב): "נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג בעומר שאומרים שאז פסקו מלמות". וכתב על זה הרמ"א בשם המהרי"ל, כי במדינות אלו מרבים ביום ל"ג בעומר קצת שמחה ואין אומרים בו תחנון.

השמחה על התלמידים החדשים שסמך רבי עקיבא בל"ג בעומר

אולם כבר תמזהו המפרשים וינועו אמות הסיפים, איך יתכן לומר כי ל"ג בעומר הוא יום של שמחה משום שתלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות" בו, הלא מלשון הגמרא שהבאנו: "שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה", מבואר שכל התלמידים מתו בפרק אחד ולא נשאר מהם עד אחד, אם כן על איזה תלמידים אנו שמחים שפסקו ממות בל"ג בעומר.

וכבר הרגיש בכך ה"פרי חדש" (או"ח סימן תצג אות ב): "ומיהו יש לדקדק בשמחה זו למה, ואי משום שפסקו ממות מה בכך, הרי לא נשאר אחד מהם וכולם מתו, ומה טיבה של שמחה זו". וכתב ליישב בלשון

וכן כתב בעל ה"תניא" בסידורו (שער ל"ג בעומר דף ד"ש טור ג ד"ה עד הגל): "עד הגל הזה כו', הנה בפסוק זה יש רמז לל"ג בעומר בתורה בתיבת ג"ל שבפסוק זה". וכן כתב ב"מאור ושמש" (רמזי ל"ג בעומר) באריכות, כי לבן הארמי ביקש לעורר דינים על ישראל, אך יעקב המתיק אותם על ידי שהעמיד ג"ל [שהוא שם כד"ט שעולה בגימטריא ג"ל] המתגלה ביום ל"ג בעומר.

לפי זה יש לומר כי ה"חתם סופר" שרמז לנו, כי למ"ד גמ"ל בגימטריא קמ"ז כמנין שנותיו של יעקב אבינו, התכוון להוסיף על דברי האריז"ל שיעקב כבר הקדים לעשות הכנה להמתקת הדינים בל"ג בעומר, כשהעמיד עם בניו את ג"ל האבנים כדי לעשות מחיצה של ברזל בינו ובין לבן הארמי.

אלא שעדיין מוטלת עלינו החובה לבאר את דברות קדשו של רבינו האריז"ל, מהו הקשר בין ל"ג בעומר ליעקב אבינו שהקדים לעשות אליו הכנה במה שהעמיד ג"ל בינו לבין לבן הארמי. זאת ועוד ראוי לבאר את דברי ה"חתם סופר", מהו הקשר בין מה שחי יעקב אבינו דוקא קמ"ז שנה ליום ל"ג בעומר שב' אותיות למ"ד גמ"ל הן בגימטריא קמ"ז.

השמחה בל"ג בעומר על תלמידי רבי עקיבא שפסקו מלמות

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שכתבו הראשונים, כי ל"ג בעומר הוא יום של שמחה משום שתלמידי רבי עקיבא פסקו מלמות בו, ומקור הדבר במה ששינוי בגמרא (יבמות סב):

"שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמים, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת".

והנה מלשון הגמרא: "תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת", משמע שכולם נפטרו במשך כל ימי הספירה מפסח ועד חג השבעות. אולם הטור

לכבוד יום ל"ג בעומר הבא עלינו לטובה, שמקובל בכל תפוצות ישראל כיום ההילולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, אשר כפי שיתבאר היה אחד מחמשת התלמידים החדשים שסמך רבי עקיבא בל"ג בעומר, אחרי שאיבד את כ"ד אלף תלמידיו, דבר בעתו מה טוב לפענח את החידה הסתומה בדברות קדשו של ה"חתם סופר" בדרשותיו (חלק ב דף רעט טור ב ד"ה וספרתם) שכתב רמז בענין ל"ג בעומר, כי ב' אותיות ל"ג במילואן: "למ"ד גמ"ל בגימטריא קמ"ז שנותיו של יעקב אבינו ע"ה שלא מת". וצריך ביאור מהו הקשר בין יעקב אבינו שחי קמ"ז שנה לשמחת ל"ג בעומר.

ונראה לומר שה"חתם סופר" רמז לנו בכך על מה שגילה רבינו האריז"ל ב"שער הכונות" (פסח דרוש יב דף פז טור א), כי יעקב אבינו כבר עשה הכנה להמתקת הדינים שמתגלה בל"ג בעומר, בשעה שברח מלבן הארמי יחד עם כל בני ביתו ובניו השבטים, ולבן הארמי שביקש לעקור את הכל רדף אחריו להורגו יחד עם כל בני ביתו, וכשראה לבן שהקב"ה הזהירו בחלום (בראשית לא-כט): "השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע", ביקש מיעקב לכרות עמו ברית כמו שכתוב (שם מד): "ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך", ונענה יעקב לבקשתו (שם מה):

"ויקח יעקב אבן וירימה מצבה. ויאמר יעקב לאחיו [רש"י: "הם בניו"] לקטו אבנים, ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל, ויקרא לו לבן יגר שהדוּתא ויעקב קרא לו גלעד... ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הזה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך, עד הגל הזה ועדה המצבה, אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה, ואם אתה לא תעבור אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה".

מגלה לנו האריז"ל כי כשהעמיד יעקב אותו ג"ל, התכוון לרמז בכך על ל"ג בעומר [שמתגלה בו שם הבטחון כד"ט שעולה בגימטריא ג"ל כמו שיתבאר להלן], ועל זה רמז הכתוב: "עד הגל הזה". וזהו המקור למה שכתב ה"קדושת לוי" (פרשת ויצא ד"ה ויקרא): "ויעקב קרא לו גלעד, הפסוק הזה מרמז על ל"ג בעומר, כי ג"ל הוא אותיות ל"ג".

קדשו: "ואפשר שהשמחה היא על אותם תלמידים שהוסיף אחר כך רבי עקיבא שלא מתו כאלו".

וכן כתב הגה"ק החיד"א בספר "טוב עין" (סימן יח אות 19): "ומה שעושים שמחה בל"ג [בעומר], אפשר דרבי עקיבא היה כלל גדול בתורה, ולמדה לכ"ד [אלף] תלמידים ומתו ונשאר העולם שמים, ויום ל"ג התחיל לשנות לרשב"י ורבי מאיר ורבי יוסי וכו', ויאר להם, שהחזיר התורה, ולכן עושים שמחה. וגם אמרו דהלולא דרשב"י ביום ל"ג [בעומר]".

נמצינו למדים מדבריהם ביאור חדש על מה שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות בל"ג בעומר, שהכוונה בזה על חמשת התלמידים החדשים של רבי עקיבא, שלא המשיכו למות כמו שמתו תלמידי הראשונים אלא נשארו בחיים. ולפי זה עיקר השמחה הוא כי אחרי שמתו כל כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא עד ל"ג בעומר ונשאר העולם שמים מתורה, עוד באותו ל"ג בעומר סמך רבי עקיבא את תלמידי החדשים שמלאו את העולם בתורה, לכן הוא יום של שמחה על אור התורה שנתחדש בעולם.

בספר "כף החיים" (או"ח סימן תצג אות כו) הביא סימוכין לביאור זה מדברי רבינו האריז"ל (ספירת העומר דרוש יב דף 19), כי בימי הספירה שהם ימים של דין, פגעה מדת הדין בתלמידי רבי עקיבא על שלא נהגו כבוד זה לזה, וביום ל"ג בעומר נתבטלו הדינים ונתעוררו הרחמים משם הבטחון כד"ט בגימטריא ל"ג, לכן סמך רבי עקיבא באותו יום את חמשת תלמידי הגדולים [שביניהם היה התנא האלקי רשב"י], ובאותו יום פסקו מלמות, הנה הם דברי האריז"ל בלשון קדשו:

"והנה אחר זמן הקטנות בא זמן הגדלות, ואז מתבטלים דיני הקטנות ומתקיימים בחינת הגדלות, ולכן סמך אחר כך רבי עקיבא את חמשה תלמידי הגדולים מבחינת ה' גבורות דגדלות, שהם כנגד חמשה אותיות אכד"ט שם רחמים, ואלו נתקיימו בעולם והרביצו תורה ברבים, והם רבי מאיר ורבי יהודה ורבי אלעזר בן שמעון ורבי שמעון ורבי נחמיה".

אלא שענתה נשאר לנו לבאר, מה היה כל כך מיוחד ביום ל"ג בעומר שנמתקו בו הדינים הקשים של ימי הספירה ששלטו על תלמידי רבי עקיבא, וכבר הארכנו לבאר ענין זה בספר "כדאי הוא רבי שמעון" (מאמר לג), שכל זה היה בזכות רבי עקיבא שגם אחרי שאיבד בבת אחת בימי הספירה את כל כ"ד אלף תלמידיו, שטיפח בכ"ד שנים שלא היה בביתו אלא בישיבה עם תלמידיו, עם כל זאת לא נפל ברשת היאוש, אלא התחזק בבטחון גדול בה' וסמך את תלמידי החדשים בל"ג בעומר, לכן זכה לעורר את שם הבטחון ולהמתיק הדינים מתלמידי החדשים שפסקו למות.

חתם סופר: ב' אותיות ל"ג של ל"ג בעומר במילואו למ"ד גמ"ל בגימטריא קמ"ז שנותיו של יעקב אבינו

רבינו האריז"ל: יעקב אבינו העמיד ג"ל ע"ד הכנה להמתקת הדינים בל"ג בעומר בשם אכד"ט

חתם סופר: ג"ל ע"ד הוא היחוד של "שמע ישראל" שיש בו ג"ל אותיות עם ב' אותיות ע"ד גדולות

בעלי התוספות: משום שאמר יעקב לפרעה "מעט ורעים היו ימי שני חיי", נחסרו ממנו ל"ג שנים

יעקב אבינו תיקן קריאת שמע לפני פטירתו לתקן מה שנחסרו ממנו ל"ג שנה

חשבתי דרכי לבאר בזה מה שמובא במדרש (ב"ר חא-ג) שיעקב אבינו תיקן לישראל מצות קריאת שמע לפני פטירתו, ומסיים המדרש: "הדא הוא שישראל משכימים ומעריבים בכל יום ואומרים, שמע ישראל אבינו ממערת המכפלה, אותו דבר שציויתנו עדיין הוא נוהג בנו, ה' אלקינו ה' אחד".

נקדים מה שכתבו האלשיך הקדוש פרשת ואתחנן והגה"ק בעל "נודע ביהודה" בצל"ח (פסחים נו). לפרש פסוק היחוד (דברים ו-ד): "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כי בכך אנו מביעים את אמונתנו הגדולה: "שמע ישראל, הוי"ה אלקינו", כי בין כשהקב"ה מתנהג עמנו במדת הרחמים מהשם הוי"ה, ובין מה שנראה לעינינו כמדת הדין משם אלקיים, אנו מאמינים "ה' אחד", שהכל רחמים גמורים מהשם הוי"ה.

יומתק להבין בזה מה שהסמיך הכתוב מיד אחר כך (שם ה): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ודרשו במשנה (ברכות נד): "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו', בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע, ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך, ובכל מאודך בכל ממונך".

לפי זה אמינא מילתא חדתא בדחילו ורחימו, כי מטעם זה תיקן יעקב אבינו מצות קריאת שמע לפני פטירתו, כי כשהרגיש שהגיע זמן פטירתו על אף שהיה רק בן קמ"ז שנה, התבונן כדרכם של צדיקים מדוע גרע ממנו הקב"ה ל"ג שנים, ושפט מזה שהוא צריך לתקן מה שאמר לפרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי", לכן פתח ותיקן קריאת שמע לכל ישראל: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כדי להשריש בקרבם את האמונה לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה.

אבי"ר יעקב"ב אותיות רב"י עקיב"א

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה ששינוי בגמרא (ברכות ט): "תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם

ל"ג שנה נחסרו מחייו של יעקב אבינו

אולם כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים רעיון חדש איך זכה רבי עקיבא להמתיק הדינים בל"ג בעומר, על פי מה שכתוב בפרשת ויגש (בראשית מז-ח): "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך, ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי, ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם".

וכתבו על כך ב"דעת זקנים" מבעלי התוספות דבר נורא בשם המדרש: "בשעה שאמר יעקב מעט ורעים היו, אמר לו הקב"ה אני מלטתיך מעשו ומלכך והחזרתי לך דינה גם יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שמנין התיבות שיש מן 'ויאמר' עד 'בימי מגוריהם', כך יחסרו משנותיך, שלא תחיה כחיי יצחק אביך, והם ל"ג תיבות, ובמנין זה נחסרו מחייו, שהרי יצחק חי ק"פ שנה ויעקב לא חי אלא קמ"ז".

וכבר נתאמרו בבי מדרשא דבר נחמד בשם הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שתמה הלא בתוך ל"ג תיבות נכללת גם השאלה של פרעה: "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך", הנה כי כן מדוע נענש יעקב גם על השאלה של פרעה, שלכאורה אין עליו בכך שום אשמה, כי אם על מה שהשיב לפרעה. ותיירץ על פי מה שכתבו ב"דעת זקנים" (שם):

"כמה ימי שני חייך. פשט, לפי שראהו זקן מאד, ושערות ראשו וזקנו לבנות מרוב הזקנה שאלו, והוא ענהו ימי מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים, כלומר מעטים הם שנותי, אלא מתוך רעות שהיה לי קפצה עלי זקנה".

נמצא לפי זה כי מה שגרם פרעה לשאול את יעקב כמה ימי שני חיי, הוא משום שראה שקפצה עליו זקנה מרוב צער ויגון, לפי זה מבואר הטעם שנענש יעקב גם על מה ששאל אותו פרעה "כמה ימי שני חייך", כי הוא גרם לפרעה שישאל שאלה זו, משום שנזדקן מרוב צער ולא קיבל עליו את הדין באהבה.

ג"ל עם עי"ן הוה ליה (תהלים קיט-ח) גל עיני ואביטה נפלאות, ובהיצרף עם ד' נעשה דג"ל, (תהלים כ-ו) בשם אלקינו נדגול, (שיר השירים ב-ד) ודגלו עלי אהבה כידוע, וזה המפסיק בינינו לשונאינו להגן בעדנו, ועשאוהו יעקב אבינו ע"ה מחיצה מכללת בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, ובינו לבין".

הנה כי כן הרווחנו להבין איך זכה רבי עקיבא להמתיק הדינים ביום ל"ג בעומר, כי היות שביום זה פסקו כ"ד אלף תלמידיו למות, ובמקום ההתייאה ולהתעצב על האבידה הגדולה, התחזק ביחוד של קריאת שמע שהוא בבחינת ג"ל ע"ד, להאמין באמונה שלימה: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שבין מדת הרחמים מהשם הוי"ה ובין מדת הדין משם אלקים, שתייהן רחמים גמורים "הוי"ה אחד", הנה על ידי אמונה זו זכה להמתיק הדין בפועל בבחינת "ה' אלקינו ה' אחד", ונהפך הדין לרחמים גמורים.

מה נפלא לקשר את דברי ה"חתם סופר" עם דברי האריז"ל, כי מה שעשה יעקב אבינו ג"ל ע"ד התכוון לעשות בזה הכנה ליום ל"ג בעומר, כי היות שלבן הארמי שביקש לעקור את הכל הוא השורש של כוחות הטומאה, והוא עורר את הדין על כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו עד ל"ג בעומר, לכן הקדים יעקב אבינו לעשות הכנה לל"ג בעומר ביחוד של ג"ל ע"ד, שרבי עקיבא הניצוץ שלו יקבל באהבה את האבידה הגדולה בבחינת היחוד של קריאת שמע: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ועל ידי זה נתגלה בל"ג בעומר ההמתקה של ג"ל ע"ד, להמתיק הדינים מהתלמידים החדשים שהאירו את כל העולם באור תורתם.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הרמז של ה"חתם סופר" בענין ל"ג בעומר, כי ב' אותיות למ"ד גמ"ל בגימטריא קמ"ז כמספר שנותיו של יעקב אבינו, שהרי לפי המבואר עשה יעקב הכנה לל"ג בעומר במה שהעמיד ג"ל ע"ד שהוא היחוד של "שמע ישראל", כדי לתקן בכך מה שנחסרו ממנו ל"ג שנים, על שהתלונן לפני פרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי", ולא חי רק קמ"ז שנה, ונתקן ענין זה על ידי רבי עקיבא ניצוץ יעקב, שעשה היחוד של קריאת שמע ג"ל ע"ד ביום ל"ג בעומר, לכן רמוז בב' אותיות למ"ד גמ"ל קמ"ז שנה של יעקב שנתקנו בל"ג בעומר.

ויש להוסיף כי מטעם זה פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות בל"ג בעומר, על פי מה ששינו בגמרא (תענית ה:): "יעקב אבינו לא מת", לכן ביום ל"ג בעומר שתיקן רבי עקיבא ניצוץ יעקב את יעקב אבינו על ידי יחוד קריאת שמע בבחינת ג"ל ע"ד, נתעוררה קדושתו של יעקב אבינו שלא מת, ופסקו תלמידי מלמות. וזה מדויק בדברי ה"חתם סופר" שכתב בלשון קדשו: "למ"ד גמ"ל, בגימטריא קמ"ז שנותיו של יעקב אבינו ע"ה שלא מת".

אלשיך הקדוש: "שמע ישראל ה' אלקינו", בין רחמים ובין דין, "ה' אחד" הכל רחמים גמורים

יעקב אבינו תיקן לפני פטירתו קריאת שמע כדי להשריש בקרב ישראל שגם הדין הוא רחמים

רבי עקיבא הניצוץ של יעקב גילה שצריך לומר: "כל דעביד רחמנא לטב עביד", כדי לתקן את יעקב

רבי עקיבא מסר נפשו בקריאת שמע והאריך באחד כדי לתקן את יעקב אבינו בקבלת היסורים מאהבה

נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד".

לפי האמור הביאור בזה כי בהיותו ניצוץ של יעקב אבינו, נצטער כל ימי חייו למסור נפשו באהבה בפסוק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שבו אנו מביעים את אמונתנו: "ה' אחד" שגם הדין הוא רחמים, כדי לתקן בכך מה שפגם יעקב כשאמר לפרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי", לכן היה מאריך באחד כדי לקבל עליו היסורים הקשים באהבה, ועל כך יצאה בת קול ואמרה: "אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד".

יחוד נפלא של ה"חתם סופר" בג"ל ע"ד שהעמיד יעקב אבינו שהוא קריאת שמע

בדרך זו במסילה נעלה איך זכה רבי עקיבא ניצוץ יעקב אבינו, להמתיק הדינים בל"ג בעומר מתלמידי החדשים שפסקו למות, על פי מה שמצינו ענין נפלא מאד במשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" בדרשותיו (ח"ב דף שעו טור ב ד"ה וזוה יובן), שמבאר בדרך רמז מה שעשה יעקב אבינו גל עד כדי להפסיק בינו ובין לבן הארמי, שרמז בכך על היחוד של קריאת שמע: "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד".

והענין בזה כי בפסוק "שמע ישראל" ישנן כ"ה אותיות, אולם בפסוק זה נזכרו ב' שמות הוי"ה שאסור לבטא אותם באותיותיהם ונקראים בשני שמות אדני", הנה כי כן כאשר נצרך ח' אותיות של ב' פעמים אדני" כי אז יש בפסוק זה ל"ג אותיות. והנה עוד יש בפסוק זה ב' אותיות ע"ד גדולות, האות ע' של שמ"ע והאות ד' של אח"ד, וזהו הרמז במה שהעמיד יעקב אבינו ג"ל ע"ד, שהוא היחוד של "שמע ישראל" שתיקן יעקב אבינו, שיש בו ג"ל אותיות עם ב' אותיות ע"ד, כדי להגן בעדנו מלבן הארמי וכוחותיו הרשע, הנה הדברים בלשון קדשו:

"והענין כי בפסוק א' של קריאת שמע ישראל יש בו ג"ל אותיות, אם תחשוב ב' הוי"ה"ת כל אחד לשמנה אותיות ככתבתו וכקריאתו, ויש בו ע' גדולה של שמע וד' גדולה של אחד, הוה ליה ג"ל ע"ד, ובהיצרף

יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד". ומביא שם מעשה נורא שהיה אצל רבי עקיבא ובני ביתו, שבאו לאיזה עיר ולא נתנו להם ממקום ללון, והוכרחו ללון במדבר, ובאה הרוח וכיבתה את הנר, ובאה שונרא ואכלה את התרנגול, ובא אריה וטרף את חמורו, ואמר לבני ביתו "כל דעביד רחמנא לטב", ובסוף נתברר שבאו ליסטים והרגו את כל בני העיר, והם ניצלו ממות לחיים כי לא הרגישו בהם.

ונראה לבאר הטעם שזכה רבי עקיבא לחדש בישראל מאמר זה, שצריך לומר על כל דבר: "כל דעביד רחמנא לטב עביד", על פי מה שגילה רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" פרשת ויחי כי רבי עקיבא היה הניצוץ של יעקב אבינו, ונרמז בפסוק (בראשית מט-כד): "מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל" - אבי"ר יעקב"ב הן אותיות רבי"ע עקיב"א.

ב"סדר הדורות" מביא ענין זה בשם "ספר הגלגולים" לרבינו האריז"ל (דף כה טור ב), כי כשם שיעקב היה רועה צאן לבן חמיו, כן היה רבי עקיבא הרועה של כלבא שבוע חמיו, וכשם שיעקב היו לו שתי נשים רחל ולאה, כך רבי עקיבא היה לו ב' נשים רחל בת כלבא שבוע ואשת טורונסורופוס שנתגיירה, וכשם שרבי עקיבא היה ניצוץ יעקב אבינו, כך רחל אשתו בת כלבא שבוע היתה ניצוץ רחל אמנו אשת יעקב.

מעתה יש לומר כי היות שרבי עקיבא היה הניצוץ של יעקב אבינו שנכשל לומר לפרעה: "מעט ורעים היו ימי שני חיי", לכן כדי לתקן ענין זה דרש רבי עקיבא לכל ישראל: "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד". נפלא להבין בזה שיח סוד של רבי עקיבא בשעת מיתתו בגמרא (ברכות סא:):

"בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרוקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידי רבינו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשו, אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, היה מאריך באחד עד שיצתה

שבילי הרקיעא

השילוב הנפלא ביחוד של ג"ל ע"ד של רבינו האריז"ל וה"חתם סופר"

היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד."

וצריך ביאור מה ששאלו התלמידים "רבינו עד כאן", ובהשקפה הראשונה אינו מובן מה היתה כוונתם בשאלה זו. זאת ועוד צריך ביאור, מהו החידוש שהשמיעה לנו הבת קול בהכרזה: "אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד."

ונראה לבאר הענין בזה כי כאשר ראו התלמידים שרבי עקיבא סובל יסורים בפסוק "שמע ישראל", המה ראו כן תמהו וישאלו "רבינו עד כאן", כלומר הלא יש כאן בפסוק "שמע ישראל" שם ע"ד בגימטריא אכדט"ם, מדוע אינך מכוון שם זה להמתיק הדינים שלא יוכלו הרשעים לשלוט בך. על כך השיב להם רבי עקיבא: "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו". לכן אינני רוצה להמתיק מעצמי את הדין, אלא אדרבה רצוני למסור נפשי על קדושת השם.

הנה כי כן מה נפלא להבין בזה מה שיצאה בת קול ואמרה: "אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד", כי אם היתה נשמתו הטהורה יוצאת לפני שהגיע לתיבת "אחד", הרי היה אפשר לחשוך שלא התכוון בשם אכדט"ם בגימטריא ע"ד להמתיק מעצמו את הדין ולהיפטר מהמיתה, כי יצאה נשמתו לפני שהגיע לאות ד' של אח"ד, אולם במה שהאריך באחד ועם כל זאת יצאה נשמתו, הרי מתברר שלא רצה להמתיק מעצמו את הדין, לכן הכריזה הבת קול בשבחו: "אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד."

"שמע ישראל", שנמסר במסורה לכתוב בתורה ב' אותיות ע"ד של שמ"ע אח"ד גדולות, לרמז שעל ידי אמירת פסוק היחוד בכוונה זוכים להמתיק הדין בשם אכדט"ם בגימטריא ע"ד. [ראה ב"ייטב לב" (פרשת בראשית ד"ה בראשית ברא השני) שהאריך בהמתקה זו, וכתב מעצמו: "ואפשר זה סוד אותיות הגדולות ע' של שמע ד' של אחד שהם ע"ד", ולפי המבואר כבר קדמו בזה ה"ברית כהונת עולם"].

והנה כאשר נצרף את החידוש של ה"חתם סופר", שיש בפסוק "שמע ישראל" [עם ב' שמות אדני] ג"ל אותיות, ויחד עם ב' אותיות ע"ד הם ג"ל ע"ד שהעמיד יעקב אבינו, נמצא כי יחוד זה של ה"חתם סופר" הוא ממש היחוד של האריז"ל בענין שם אכדט"ם שעולה בגימטריא ע"ד, ועיקר ההמתקה הוא באותיות כד"ט בגימטריא ג"ל, באופן ששני היחודים של האריז"ל וה"חתם סופר" עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

ביאור שאלת תלמידי רבי עקיבא "עד כאן" על שם אכדט"ם בגימטריא ע"ד

הנה מה טוב ומה נעים לבאר שיח סוד שרפי קודש שהתקיים בין רבי עקיבא לתלמידיו בשעה שהוציאו אותו להריגה (ברכות סא):

"בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו, רבינו עד כאן. אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה, בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו.

לכבוד ל"ג בעומר יומא דהילולא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי שגילה בעולם את תורת הסוד בזהר הקדוש, דבר בעתו מה טוב לשלב את היחוד של רבינו האריז"ל, במה שהעמיד יעקב אבינו ג"ל ע"ד הכנה להמתקת הדינים ביום ל"ג בעומר, עם היחוד של ה"חתם סופר" שיעקב אבינו העמיד ג"ל ע"ד, שהוא הפסוק "שמע ישראל" שיש בו ג"ל אותיות עם ב' אותיות ע"ד גדולות.

נקדים מה שביאר האריז"ל (שער הכוונות פסח דרוש יב), כי ג"ל ע"ד שהקים יעקב הוא רמז לשם אכדט"ם שהוא חילוף שם אלהי"ם באותיות שלפניו, אלא שהאות א' אינה מתחלפת כי אין אות לפניה, וכן מ' שתומה אינה מתחלפת, כי האות שלפניה היא מ' פשוטה, ובהיותה בסוף התיבה היא חוזרת שוב להיות מ' שתומה.

נמצא כי עיקר ההמתקה הוא לג' אותיות האמצעיות לה"י משם אלהי"ם המתחלפות לאותיות שלפניהם כד"ט בגימטריא ל"ג, אלא שבהתחברותם יחד עם ב' אותיות א"ם שלא נתחלפו הם שם אכדט"ם בגימטריא ע"ד. וזהו ענין ג"ל ע"ד שהקים יעקב להמתיק הדינים של לבן הארמי וכוחותיו הרשע, ובלשון קדשו: "ששם אכדט"ם הוא רחמים ונקרא אלהים חיים, יען כי אין החיצונים נאחזים שם, הנקראים דרגא דמותא ואלהים אחרים".

ועתה בא וראה מה שכתב המקובל האלקי רבי יצחק אייזיק מקאריץ זי"ע בספר הקדוש "ברית כהונת עולם" (מאמר לשקלים סוף פ"א), כי המתקה נפלאה זו של שם אלהי"ם באותיות שלפניו בשם אכדט"ם רמוזה בפסוק היחוד

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com